І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації:
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 159. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ВІВТОРОК, 20-го СЕРПНЯ 1957. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 20, 1957 No. 159. VOL. LXIV.

КОНҐРЕС ПРИСПІШУЄ СВОЮ ПРАЦЮ ПЕРЕД ВІДРОЧЕННЯМ СЕСІЇ

Вашинґтон. — Конґресові провідники, як і більшість сенаторів та конґресменів виявили своє бажання закінчити теперішню сесію цього тижня і у зв'язку з цим обидві Палати приспішують свою працю, щоб до того часу полагодити бодай найважливіші справи, які вони ще мають на своїм порядку. До цих найважливіших справ зараховується проєкти в справі громадянських прав та закордонної допомоги. Відносно громадянських прав обидві Палати схвалили законопроєкти, але вони сильно різняться в своїх постановах. Палата Репрезентантів схвалила законопроєкт в запропонованій урядом формі, але Сенат поробив рішальні поправки, зокрема в тому напрямку, щоб кримінальних порушників закону в справі громадянських прав судили судді присяглі, а не федеральні судді, як це передбачував урядовий законопроєкт. Тепер заповідають, що Сенат, по всяких правдоподібностях, погодиться обмежити свою поправку тільки до порушень закону в справі голосування і Палата з цим погодиться. Законопроєкт мав би бути схвалений в такій компромісовій формі вже, правдоподібно, в найближчу середу. На деякі труднощі натрапляє також законопроєкт в справі призначення фондів на закордонну допомогу в рямках програми взаємної безпеки. Діло в тому, що Палата Репрезентантів минулого тижня, не зважаючи на всі заклики і переконування збоку уряду, зокрема Президента, зменшила вимагану урядом суму на 809,650.000 долярів. Справа ця є тепер в сенатській бюджетовій підкомісії і сподіваються, що ця комісія, як і опісля Сенат привернуть щонайменше поважну частину зменшеної суми і Конґрес зможе остаточно погодитись на якийсь компроміс у цій справі, що бодай приблизно задовольняв би і урядові вимоги. Сподіваються, що також цей законопроєкт буде схвалений цього тижня і що Конґрес перерве свою сесію щойно після схвалення цих законопроєктів. На порядку Конґресу є ще ряд менших справ, які можуть бути полагоджені, але які не мають такого наглого характеру, як згадані. Між іншим, сенатська комісія продовжує ще розслідування ракетірства в робітничих організаціях, чим поважно заінтересована публічна опінія.

Волтер опрацьовує проєкт закону про охорону внутрішньої безпеки

Вашинґтон. — Голова конґресової комісії для розсліду протиамериканських дій конґресмен Францїз Е. Волтер заявив, що вже найближчим часом він передасть на розгляд Конґресу свій законопроєкт про посилення контролі за антидержавними діями, зокрема над комуністичною підривною роботою у ЗДА. Опрацьований Волтером з допомогою штабу співробітників згаданої комісії законопроєкт передбачує карання гривною 10,000 долярів і десятьма роками в'язниці за саму тільки приналежність до комуністичної партії. Дальші постанови цього законопроєкту встановляють заборону виступів для комуністичних адвокатів перед конґресовими комісіями або перед урядовими установами, карання за публікування секретних інформацій про державну оборону, як теж встановлення окремих аґенцій при митному бюрі для контролювання комуністичної пропаґанди. Передбачує цей закон теж охорону картотеки Федерального Бюра Інвестиґацій та інших урядових Аґенцій перед взглядом обвинувачених в антиамериканській діяльності осіб або їх правних заступників. Остання постанова цього запропонованого Волтером закону паралізувала б рішення Найвищого Суду, що в деяких випадках обвинувачені мали б мати право перегляду інформацій зібраних у картотеці Еф Бі Ай. Приготовлюваний законопроєкт передбачає вкінці посилення законодавства окремих стейтів, спрямованого на поборювання підривної роботи. Конґресмен Волтер хоче передати свій законопроєкт членам Конґресу ще під час тривання цієї сесії, щоб вони могли ознайомитись з ним. Формальний розгляд законопроєкту і його прийняття мало б відбутися вже на другий рік після відкриття чергової сесії Конґресу.

ЗДА вдержують першість у ділянці атомових дослідів і проб

Вашинґтон. — Голова Комісії Атомової Енерґії Луїс Л. Стравс висловив у конґресовій бюджетовій підкомісії своє переконання, що Совєтам у ніякій ділянці атомових дослідів не повелося наблизитися до тих позицій, що їх зайняли З'єдинені Держави Америки у розвитку атомової енерґії. Навіть найбільш модерні машини для розбивання атому, збудовані востаннє у Совєтському Союзі, є тільки копіями американських машин того роду. — Водночас із цим повідомляють із Юкка Флет у Неваді, що там відбувся вибух нуклеарної бомби, 12-ий з черги у ряді зривів атомових бомб, переведених Комісією Атомової Енерґії. Він був одним з наймогутніших і чути його було на сотки миль навколо. Вибух цей був відкладаний 19 разів, аж поки не пощастило перевести його в потрібних умовах. Хмара полум'я і диму, що знялася після вибуху, досягла 40 тисяч стіп висоти і її було видно в Лос Анджелесі. Відбувався цей вибух у наявності сотень технічного персоналу, підведеного з усіх довколишніх баз.

Совєти заснували у ЗДА 55 підприємств для прикривання роботи своїх шпигунів

Вашинґтон. — Голова Конґресової комісії для розсліду протиамериканських дій конґресмен Френсез Е. Волтер подав до відома, що співробітники штабу цієї комісії переслухували на протязі останніх днів Бориса Мороза, донедавнього американського контррозвідника, що допоміг розкрити шпигунську діяльність Майри і Джекоба Соблів, Джекоба Албама та Златовських. У своїх зізнаннях Мороз подав дальші важливі інформації про діяльність совєтських шпигунів на території ЗДА. Він виявив, що Совєти заснували у З'єдинених Державах 55 спеціяльних підприємств для прикривання роботи своїх шпигунів. Він сам з допомогою американських багатіїв Стернів, що працювали для Москви, пробував заснувати одно з таких підприємств, а саме компанії для виробу рекордів (платівок) в Лос Енджелес і потому керівники совєтської шпигунської централі в Москві доручили йому заснування телевізійної компанії, яка могла б правити за прикриття для совєтських шпигунів. З доручення цієї ж централі Мороз заходився коло встановлення совєтського аґента в бюрі кардинала Спеллмана і збирав інформації, що мали б компромітувати през. Айзенгавера й інших видатних американців. В дальшому Мороз підтвердив, що для Совєтів працювали, як шпигуни, Алфред і Марта Стерни і що це саме Марта Стерн у своєму рапорті до керівництва шпигунської централі у Москві заквестіонувала його (Мороза) льояльність до Москви. Стерни після ув'язнення Соблів втекли до Мехіко і звідтам до Праги. Крім Стернів Мороз назвав ще як совєтських шпигунів секретаря американської амбасади у Празі й одного співробітника американської розвідки у Німеччині, але їх прізвища покищо не подано до відома. Завербував Мороза до шпигунської роботи Василій Зубілін, колишній другий секретар совєтської амбасади у Вашинґтоні.

20,000 осіб хворих на азійську інфлюенцу у З'єдинених Державах

Вашинґтон. — Публічна Служба Здоров'я подала до відома, що починаючи від 1 червня ц. р. на азійську інфлюенцу хворіло і хворіє в ЗДА 20,000 до 25,000 осіб. Найбільше випадків захворіння інфлюенцією, бо аж 17,000 було в Каліфорнії, 15,500 з поміж яких це члени американських військових залог. Департамент здоров'я й інші інституції публічної служби здоров'я ведуть посилені заходи для приготування відповідної кількости вакцини (щіплянки), що нею можна б було помогти ... цією пошестю. Губернатор нюйоркського стейту Гарриман заявив, що до жовтня ц. р. буде вистачальний запас вакцини для протидіяння пошесті інфлюенци, що — згідно з опінією американських лікарських кіл — загрожує на протязі цієї осени З'єдиненим Державам Америки. Гарриман ствердив, що випродукованої вакцини вистачить для защіплення проти інфлюенци кожної особи на терені стейту Ню Йорк. Заходи для придбання відповідної кількости вакцини ведуть теж інші американські стейти.

Дві надзвичайні лекції на курсах українознавства на Союзівці

Союзівка, Керґонксон. — Рекордова в цьому році кількість учасників курсів українознавства на Союзівці, оселі УНСоюзу в Кетскильських горах, що в цьому році доходить до 40 осіб і є майже вдвоє більше, ніж у попередніх роках мала нагоду вислухати впродовж минулого тижня, крім звичайних, ще дві надзвичайні лекції: одну про вплив українського права на українську культуру, яку виголосив д-р Ярослав Падох у п'ятницю, 16-го серпня, та другу про український національний інструмент бандуру, яку виголосив народжений у Канаді та затруднений тепер в Америк. Комітеті Визволення в Ню Йорку п. Мирослав Дяковський, показуючи курсантам бандуру та демонструючи гру на ній. Між іншим, виступ п. Дяковського з лекцією про бандуру на курсах українознавства на Союзівці широко розголосив Американський Комітет, висилаючи в цій справі окреме звідомлення до всієї американської преси та характеризуючи коротко бандуру, як український національний інструмент. Обидвом лекціям прислухувались також батьки курсантів та гості. В суботу відомий знавець та інструктор українських національних танків адв. Іван Фліс продовжував практичні лекції цих танків для курсантів. Ряд надзвичайних лекцій на різні українознавчі теми, в цьому лекції проф. Р. Смаль-Стоцького і проф. Кларенса Менінґа, передбачено для курсантів в наступних тижнях.

Похоронено бл. п. Юлію Пізнак

Ню Йорк. — Минулої суботи, 17-го серпня, відбулись похорони бл. п. Юлії Пізнак, матері заступника гол. предс. УНСоюзу Михайла Пізнака та чотирьох інших синів, яким Покійна, разом із чоловіком Іваном, тепер 88 літнім, забезпечила відповідне виховання і професії. Похоронні обряди в каплиці, в церкві св. Юра і опісля на цвинтарі відправив всч. о. Микола Когут, протоігумен ОО. Василіян. У похоронах, як і опісля в традиційній гостині, взяло участь кількадесять осіб, згадуючи Покійну, як вірну дружину і прикладну матір та благородну людину. Похороном займалось похоронне заведення Івана Бунька.

НЕВДАЧНА ЛОНДОНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ РОЗЗБРОЄННЯ БУДЕ ПЕРЕНЕСЕНА ДО НЮ ЙОРКУ

Лондон. — Лондонська конференція роззброєння, яка насправді є нарадами Підкомісії Об'єднаних Націй для справ роззброєння, буде впродовж тижня перервана і перенесена до Ню Йорку, де 10-го вересня сходиться 11-а Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй на надзвичайну сесію в справі Мадярщини та 17-го вересня ц. р. 12-та звичайна Генеральна Асамблея. Формальною причиною перервання і перенесення Лондонської конференції є саме факт, що вже в найближчому часі зійдеться Генеральна Асамблея в Ню Йорку та що кругло 80 службовиків Об'єднаних Націй, які були делеґовані до Лондону і затруднені на тамошній конференції роззброєння, будуть потрібні в головній кватирі ОН. Однак фактичною і куди важливішою причиною закінчення лондонських розмов є новий сліпий кут, в який вони залізли. Західні делеґати заходяться тепер гарячкою над списанням на папері всіх найважливіших пропозицій, що їх вони зробили впродовж п'ятимісячних Лондонських пересправ. Це не буде проєкт договору про міжнароднє роззброєння, а всі ті принципи і конкретні внески, що їх зголошено з західнього боку. Мовляв: „так ми уявляємо собі плятформу і найважливіші точки першої стадії міжнародного роззброєння, — а тепер яка ваша позиція?" — так сформулював цей меморандум, що його тепер списують, один із західніх делеґатів. Валеріян Зорін до цього часу не відповів на останні пропозиції Заходу щодо встановлення міжнародної контрольної системи на суходолі і в повітрі та завернув знову до тактики пропаґандивних промов, інвектив та пресових інтерв'ю. Таким чином майже зникла надія, що на Лондонській конференції можна буде підписати якийсь договір з Совєтами про започаткування міжнародного роззброєння.

Франція „не слухатиме вказівок від ОН" в справі Альжиру

Париж. — Французький уряд готовий дати Об'єднаним Націям всі інформації, що їх вони захочуть в справі Альжиру, але „не приймуть ніяких вказівок" в цій справі — заявив французький міністер закордонних справ Християн Піно у зв'язку з недалекою сесією Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, на якій напевне розглядатимуть знову справу Альжиру. Франція приготовляє проголошення проєкту поширеної автономії для Альжиру, щоб мати перед Генеральною Асамблеєю атут в руці, що, мовляв, вона хоче позитивно й конструктивно розв'язати Альжирську проблему, але — за голосами преси — водночас французький уряд рахується з посиленою акцією альжирських революціонерів, які хочуть задемонструвати Об'єднаним Націям, що в Альжирі продовжується війна. На передмісті міста Константин вантажне авто з поліціянтами попало в засідку: його остріляно й обкидано ручними ґранатами, внаслідку чого чотири поліціянти згинули, а 5-ий був важко ранений. Туніський президент Габіб Бурґіба виступив знову в обороні права Альжиру до незалежности. Він поручав Франції якнайшвидше закінчити війну в Альжирі, признавши тій країні незалежність, при чому висловив переконання, що Альжир зберігатиме тісні культурно-економічні зв'язки з Францією, як Марокко й Туніся. Однак французький уряд не сходить з позиції, що Альжир — „інтеґральна частина Франції" — і на цьому розбиваються всякі спроби порозуміння.

Москва називає Джіласа „наклепником"

Москва. — Совєтська преса вперше згадала про появу книжки кол. юґославського віце-президента Мілована Джіласа „Нова кляса", яка то книжка є насправді страшним обвинуваченням проти комуністичного режиму, зокрема проти совєтсько-большевицької дійсности. Комунікат офіційного ТАСС-а передав уривок із юґославської статті, в якій Джіласа називається „ренеґатом", який „з малим гуртом відступників зрадив свій нарід і комуністичну революцію". За твердженням „Ізвєстій", західні „пропаґандисти" хочуть використати „наклепницьку" книжку Джіласа для вбиття клина поміж Совєтський Союз і Юґославію і недопущення до поправи взаємин між тими двома комуністичними країнами. Мілован Джілас відсиджує трирічну кару в'язниці за давніші свої критичні виступи проти комуністичного режиму в Юґославії. Рукопис його книжки „Нова кляса" був перепачкований з Юґославії частинно ще перед його арештуванням, а частинно вже після того, як він сидів у в'язниці. Книжка появилась в одному нюйоркському видавництві, а вийнятки з неї передають радіостації „Голосу Америки" і „Вільної Европи" задля усвідомлення комуністів поза залізною завісою, що про комунізм говорить недавній чільний комуністичний ідеолог.

АМЕРИКАНСЬКІ БАГАТІЇ НА СЛУЖБІ МОСКВИ

Марта й Алфред Стерни, багаті американські підприємці, що були на совєтській службі і займалися шпигунською роботою у ЗДА. Після розкриття афери Соблів та ревеляцій Мороза вони втекли до Праги. Марта Стерн — це донька Вільяма Додда, кол. американського амбасадора на Німеччину.

СИРІЯ ДІСТАЛАСЬ ПІД КОНТРОЛЮ МОСКВИ

КОМАНДАНТОМ СИРІЙСЬКОЇ АРМІЇ ПРИЗНАЧЕНИЙ ГЕНЕРАЛ, ВІДОМИЙ З ПРОСОВЄТСЬКИХ СИМПАТІЙ. — ПРЕЗИДЕНТ СИРІЇ НЕСПОДІВАНО ВІДБУВ З ЄГИПЕТСЬКИМ ПРЕЗИДЕНТОМ НАРАДУ В КАЇРО

Каїро. — Президент Сирії Шукрі аль-Куватлі несподівано прилетів в неділю, 18 ц.м. до Каїро і перевів з президентом Нассером довгу нараду. Появились плітки, що мають вислати з Каїро літак до Савді Арабії, щоб до розмов сирійського і єгипетського президентів приєднався також савді-арабський король Савд. Ці несподівані наради між найвищими арабськими лідерами стоять у безпосередньому зв'язку з останніми подіями в Сирії. Наприкінці минулого тижня проголошено новий командний склад для сирійської армії, який практично означає поставлення тієї армії цілком під вплив большевиків. Після того, як дотеперішній шеф штабу армії Сирії, 44-річний генерал Тефлік Нізамудін „з власної волі" подався до димісії, „висловивши бажання перейти в стан спочинку"—як казалось в офіційному комунікаті — на його місце призначено генерала Афіфа Бізрі, підвищеного при цій нагоді до генеральського ступня із ранги полковника. Він мав до цього часу опінію, як виразний і яскравий прихильник просовєтської політики, а деякі західні часописи просто називають його комуністом. В четвер мин. тижня димісіоновано також заступника шефа штабу, генерала Азіса Абдуль Каріма і на його місце призначено генерала Аміна Нафурі. Хоч цей останній ще недавно ніби був проти просовєтського шефа розвідки сирійської армії полк. Абдель Хаміля Серрая, проте тепер помирився з ним і перейшов цілком до просовєтського табору. Західні кореспонденти на Середньому Сході вважають, що Совєти осягнули цими призначеннями найбільшу політичну перемогу від часу, як почали постачати зброю Єгиптові і потім Сирії. Загально вважають, що ці останні зміни прийшли внаслідку виразної вимоги Москви, під час перебування в совєтській столиці сирійського військового міністра Хадеда ель-Азма, який привіз відтіль договір про нову допомогу Совєтів для Сирії. Таким чином проєгипетська і ніби нейтральна досі Сирія, стала насправді цілком совєтським сателітом. Лівий уряд прем'єра Сабрі ель-Ассалі став надзвичайно скріплений новими змінами в армії. Факт, що сам президент Шукрі аль Куватлі підписав призначення прокомуністичного генерала командантом армії, вважається доказом, що просовєтські елементи цілком опанували ситуацію в Сирії. Продовжується „чистка" в командному складі армії з усіх прозахідніх старшин. Тим часом у Вашинґтоні державний секретар Доллес відмовився сказати будь-що про становище ЗДА до цих подій у Сирії. За пресовими коментарями, „доктрина Айзенгавера" не дає можливости ЗДА інґерувати в Сирії, бо тамошні зміни переводяться „нормально" за згодою тамошніх керівних державних чинників, з другого боку Америці трудно буде спокійно придивлятись до існування на Середньому Сході режиму, цілком підпорядкованого Москві.

Західня Німеччина вдруге перервала переговори з Москвою

Бонн. — Західньо-німецький міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано викликав в минулу суботу вдруге шефа західньо-німецької делеґації з Москви „для консультації". Ці переговори почались 22 липня ц. р., але вже в тиждень потім, 1-го серпня ц. р., були вперше перервані і шеф німецької делеґації Ральф Лягр поїхав був до Бонну спитати, як далі бути. Розмови в справі пожвавлення торговельних взаємин між Західньою Німеччиною і Совєтським Союзом та відкриттям консулярних станиць в обох державах ніби поступили вперед, зате переговори про репатріяцію німців із Совєтського Союзу раз-у-раз попадають у сліпу вулицю внаслідку спротиву большевиків. Москва ніяк не хоче признати права на репатріяцію совєтським німцям, які за часів останньої війни дістали були німецькі пашпорти чи пак виказки за свою німецькою національністю. Москва стоїть на становищі, що вони давні совєтські громадяни німецької групи і ніякій чужій державі не вільно втручатися в їх справи. Так само Москва не хоче признати права виїзду до Німеччини німцям із колишніх країв Німеччини, що їх заграбали Совєти після останньої світової війни, конкретно — із Східньої Прусії. За совєтськими окресленнями — це теж „совєтські громадяни". Німці ж твердять, що в СССР є около 80,000 до 100,000 осіб, які визнають себе німцями і хочуть виїхати до Німеччини.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** підписав ухвалений Конґресом закон, який дає урядові право вислати до країн за залізною завісою — у формі допомоги, продажу чи позики — харчів із змаґазинованих резерв на суму 1,300,000,000 долярів. Не вільно тільки посилати харчів до Совєтського Союзу, комуністичного Китаю і країн, контрольованих комуністичним Китаєм (Півн. Вєтнаму і Півн. Кореї). На підставі цього закону Польща дістане решту призначеної їй харчової допомоги.

● **Луїс Ст. Лорен,** колишній канадійський прем'єр і голова Ліберальної партії в Канаді, яка програла останні парляментарні вибори, що покликали до влади консервативного прем'єра Джона Діфенбейкера, заявив, що він не думає зрікатися ані головства Ліберальної партії, ані надій на перемогу в найближчих виборах. Лорен має 75 років. Не є виключені нові вибори в Канаді впродовж уже найближчих місяців з уваги на брак більшости в новому парляменті. Новий парлямент відкриє Єлисавета II в жовтні ц. р.

● **Пані Іністайн В. Робертс** в Кольорадо змалку захоплювалася альпінізмом — здобуванням небезпечних гірських шпилів. 5-го серпня вона вирушила з Колорадо Спрінґс у 15-ту з черги виправу на гору Пайкс висотою 14,110 стіп. Через дев'ять днів її знайшли в горах мертвою. Вона мала 88 років.

● **Альжер Гісс,** колишній високий урядовець державного департаменту й колишній совєтський шпигун, якого засуджено за кривоприсягу на 5 років в'язниці з чого він відсидів 3 роки і 8 місяців, — дістав посаду адміністраційного керівника у фабриці жіночих гребенів в Ню Йорку. Президент компанії, що є власником цієї великої фабрики, вичитавши в газеті, що Гісс має адміністраційний хист, пише на машині, стенографує і шукає праці, запропонував йому цю посаду з платнею 1000 долярів місячно. По виході з в'язниці Гісс написав книжку „На суд публічної опінії".

● **Джоні Діо** (насправді — Діоґарді), один із найбільш відомих у ЗДА „ракетирів", який свої „бизнеси" робив головно в робітничому русі, та його 242-фунтовий тілохоронитель Тедді Рей (насправді Федір Рій) — мають клопіт: податковий уряд оскаржив обох за затаєння прибутків і несплачення прибуткового податку. Діові загрожує кара до 20 років в'язниці і 40,000 долярів гривни. Правосуддя в ЗДА часто хапається справи податків, як не може доказати вини з браку свідків чи внаслідок фальшивого свідчення в їхню користь. Аль Капоне і Франк Костелльо також дістали присуди за податкові зловживання.

● **Абрагам Кайніт** в м. Клінтоні, Ню Джерзі, купив кілька років тому маленького вужа в крамниці із домашніми звірятами. Він тримав його як „доброго духа" свого дому. Маленький вуж виявився — боа, і виріс на шість стіп довжини. Хоч власник тримає його в ґаражі, сусіди подали скаргу до влади, побоюючись, що боа може колись звідтіль видертись. Ніякий зоологічний парк не хоче прийняти цієї потвори, а власник не хоче її вбити, вважаючи, що вона приносить йому щастя.

У СВІТІ

● **На водах Гавайських островів** врятувано 70-річну жінку і 17-річного юнака, які 10 годин продержалися на поверхні, тримаючись ґумового матраца, і 12 годин провели у малому човні, на який випадково натрапили. Жінку скинув у воду з помосту рибальського човна ураґан, а юнак кинувся рятувати її. Обоє зникли з очей залоги серед високих хвиль океану. Своє життя завдячують вони згаданим предметам, що їх також здмухнув вітер з рибальського човна.

● **Княжні Анні,** доньці королеви Єлисавети II, сповнилося в минулий четвер 7 років. Її брат Чарлз, наступник англійського престолу, скінчить у листопаді 9 років. Він піде тепер до одної з найстаріших шкіл Англії, т. зв. Чім, яка існує 310 років, виховуючи виключно дітей високої аристократії. Лорд Олтрінчем закинув недавно королівській парі, що вона виховує свого сина не так, як треба, для майбутнього монарха.

● **Єгипетська влада** звільнила жидівського журналіста Раффі Ейлона, який найнявся був на данський вантажний корабель „Бриґітте Тофт" як моряк, щоб переплисти через Суезький канал і дослідити, як єгипетська адміністрація поводиться з вантажем, призначеним для Ізраїлю. Єгипетська митна сторожа, перевіряючи моряків того корабля, заарештувала журналіста і перевела до в'язниці в Каїро, де допитували його, як шпигуна.

● **На Мадярщині** лютує нова хвиля терору. Цими днями переведено екзекуцію над двома юнаками за вбивство поліційного майора під час минулорічної революції. Засуджено на смерть священика Ласльо Міндсенті, що ніби переховував зброю для повстанців (цей духовник не є свояком кардинала Йосифа Міндсенті, який все ще перебуває в будинку американської амбасади в Будапешті). Записано на „чорний список" як „контрреволюціонерів", проганих зі служби 360 вчителів.

● **Англієць Волтер Бредфілд,** який має 72 роки, є не тільки найстаршим, але мабуть і одиноким у світі каменорізцем, що не вживає у своєму ремеслі машин, а працює приладами, вживаними півсторіччя тому. Він здобув собі славу, коли за Едварда VII викликали були його до палацу в Суссексі, щоб направив мармурові сходи, на яких поковзнувся король. Спеціяльністю Бредфілда є мармур, — він признається, що для його приладів ґраніт затвердий. Його шанують, як експерта в різних родах будівельного каміння.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛЬСЬКА БОЧКА ПОРОХУ

Минулотижневий триденний страйк трамвайників і автобусових робітників у Лодзі, в Польщі — це була ніби незначна подія. Варшавська преса дорікає закордонним кореспондентам, що вони роздули ту історію. Мовляв, невірно подано навіть число страйкарів, яких було не 10.000, а щонайвище 3.000. І страйк, мовляв, скінчився мирно, без ніяких інцидентів, мав суто льокальний і суто економічний характер, — то чого ж було робити з нього сенсацію?!

Можливо, самі поляки, що звикли до дійсности, в якій живуть, дивилися на ті події в Лодзі іншими, куди спокійнішими й байдужнішими очима, ніж чужинці. Для польського комуніста — це ніяка сенсація почути скарги робітника, що заробляє 15 центів за годину і мусить працювати по 55 — 60 годин тижнево, щоб якнайскромніше прохарчувати родину, без можливости купити будь-що з одягу. Але для зовнішнього світу — це не абиякий доказ нужди, яка панує в Польщі, — це пречистий доказ, що новому режимові Владислава Гомулки не вдалося впродовж 10-х місяців поліпшити соціяльно-економічні відносини настільки, щоб вони перестали бути постійною потенціяльною загрозою для публічного спокою, для режиму і — посередньо — для світового миру. Західні економісти твердять, що нужда в Польщі тепер чи не найбільша з усіх країн Европи, що хіба Мадярщина б'є польський рекорд. Мовляв, навіть у Болгарії і Альбанії люди мають більше їсти і нема там такого неймовірного хаосу: всесильного панування чорної біржі, занепаду дисципліни серед робітництва, повної зневіри серед інтеліґенції і публічної деморалізації.

Польська економіка за 12 років московського володіння опинилася в завороженому колі: від робітника не можна вимагати збільшення продукції, бо не можна дати йому мінімально-задовільної винагороди. Правда, підвищено платні в сталевому й вугільному промислах і на державних залізницях, але робітник цього не відчув, бо ціни на всі товари йдуть вгору швидше, ніж підвищуються платні. Боротися з інфляцією не можна закликами до зменшення внутрішнього споживання та збільшення експорту, бо ж найбільшим нещастям польського обивателя є саме брак найпотрібніших речей щоденного вжитку. Тому треба переставлятись з важкого промислу на ужитковий, а це зменшує можливості експорту вугілля, найбільшого природного експортового товару Польщі. Якщо раніше, перед приходом большевиків Польща експортувала 25 мільйонів тонн річно (большевики просто крали вугілля, не платячи за нього), то цього року експорт упав до 16 мільйонів і має дальшу знижкову тенденцію. Польщі потрібна була б інъєкція капіталу в сумі коло 500 мільйонів долярів для реорганізації промислу і оздоровлення валюти. Але звідкіль його взяти?! ЗДА погодились дати тільки збіжжя на 95 мільйонів долярів, як довготермінову позичку, та й годі. Москва ж не заінтересована в закріпленні Гомулкового режиму, що прийшов до влади всупереч протестам Хрущова, і постачає Польщі лише стільки сирівців, скільки потрібно, щоб „і не жити, і не вмерти". Ненависть польського народу до комунізму не дозволяє комуністичній партії Гомулки втримувати залізну дисципліну за совєтським зразком, бо інакше — негайно прийшли б заворушення. Польське громадянство, включно з Католицькою Церквою, толерує режим Гомулки, як кращий від режиму сталіністів, але не має до нього серця, і тому не слухає його. Внаслідок цього — нехіть працювати за центи у фабриці, 250.000 безробітних в комуністичному „раю", що ніби не знає такого „капіталістичного" явища, всезагальна спекуляція і безнадійні злидні.

З такої ситуації створилася польська бочка пороху, яка може в кожній хвилині вибухнути. Тому кожний страйк, кожне збіговище на вулиці може розгорнутися в події, які сколихнули б державою і — світом. Ясно, що повстання в Польщі не мало б більше шансів на успіх, як у Мадярщині, тим паче, що в самій Польщі є 60.000 совєтського війська, а в сусідній Східній Німеччині — 400.000. Але повстання поляків мало б заразливу силу для східніх німців І нові заворушення в Східній Німеччині цим разом напевно спонукали б західніх німців поспішити своїм землякам з допомогою, що у практиці означало б — вибух нової світової війни. Ось чому ані Москва, ані Гомулка, ані розважливіші громадяни в Польщі не хочуть „Будапешту у Варшаві".

Факт, що робітники у Лодзі могли страйкувати, що допущено до них закордонних журналістів і що варшавський уряд переговорював із ними і не здавлював страйку силою — це доказ величезної різниці відносин між Польщею і Совєтами на користь Польщі. Але й розгін страйкарів палками та слізним газом теж дискредитує „владу робітників". Самі ці парадокси цікаві для закордону, який сьогодні придивляється Польщі, як найнебезпечнішій в Европі бочці пороху.

СПОВІЛЬНЕННЯ ТЕРОРУ

Після останнього кремлівського перевороту справа урядово-поліційного т е р о р у над населенням СССР знову виплила на поверхню. 15-го липня Жуков заявив, що антипартійна група „уперто чинила опір" розвінчуванню культу Сталіна „особливо в ділянці викривання і притягнення до відповідальности головних винуватців, які допустили свого часу порушення законности". Антипартійна група боялась, заявив Жуков, „відповідальности перед партією, перед народом за перевищення прав і незаконні дії".

До перевороту винними за терор над населенням вважалися Сталін і „банда Берії". Тепер до цього списку винуватців долучено Маленкова, Кагановіча і Молотова, що, як твердить „Партийная Жизнь" (ч. 13), „особливо винні за найгрубіші помилки, які мали місце в минулому".

Офіційно признати наявність терору Кремль змушений був після того, як західні комуністичні партії почали вимагати виснення цієї справи, бо на Заході була опублікована таємна промова Хрущова на 20 партз'їзді, в якій він багато говорив про терор в останній період життя Сталіна.

30-го червня 1956 р. ЦК компартії СССР опублікував постанову „Про переборення культу особи і його наслідків". В цій постанові ЦК ствердив, що „Сталін винен в багатьох беззаконнях, які творилися в останній період його життя", що в боротьбі за соціялізм він застосовував „негідні методи". Поліційні органи перейшли були з-під контролі партії і уряду під особисту контролю Сталіна. Постанова ЦК стверджує: „С т а н о в и щ е ще б і л ь ш е ускладнилось, коли на чолі органів державної безпеки опинилась злочинна банда аґента міжнародного імперіялізму Берії. Були допущені серйозні порушення совєтської законности і масові репресії. В результаті ворожих підступів оббріхано і невинно постраждало багато чесних комуністів і безпартійних совєтських людей. До масового терору спричинилася й помилкова формула Сталіна про те, що, нібито, в міру наближення Совєтського Союзу до соціялізму, клясова боротьба буде все більше й більше загострюватись... На практиці ця помилкова теоретична формула послужила виправданням н а й грубіших порушень соціялістичної законности і масових репресій".

Група Хрущова після перемоги заявила, що вона робитиме все, щоб усунути минулі беззаконня. „Партийная Жизнь" пише: „Комуністична партія рішуче виступила проти грубих порушень соціялістичної з а к о н ности, які мали місце в період культу особи у відношенні до багатьох окремих народів. Тепер реабілітовано балкарський, чеченський, інгуський, калмицький і карачаєвський народи і приверне-но їхню національну автономію. Знято заборону громадянам цих національностей повертатись із районів заслання на місце попереднього життя. Створюється умови для різностороннього розвитку економіки і культури цих народів". Журнал зазначає, що „банда Берії" творила беззаконня „у відношенні до великого числа людей" і що тепер „реабілітовано багато громадян, які зазнали невмотивованих репресій".

Таке офіційне пояснення терору проти населення, зроблене Кремлем, нікого не може задовольнити. Смішно і непереконливо звучить заява, що злочини стали відомими лише після того, як викрито „банду Берії". Партія не бере відповідальности за незаконні вчинки, а всю вину звалює на окремих осіб. Скривджені, а тепер реабілітовані, не дістають від уряду ніякого відшкодування. Партія і уряд залишають за собою право вирішувати, кого реабілітувати, а кого ні. Видно, що вони турбуються в першу чергу за партійців, вірних слуг режиму, а про долю непартійних громадян, проти яких в першу чергу був скерований терор, їм байдуже. Партія боїться відповідальности, і тому гостро виступає проти спроб говорити відверто про злочини. Так засудила преса оповідання К. Сімонова „Пантелєєв", в якому автор подає жертву режиму — командира полку полковника Бабурова. Під час останньої війни Бабуров виявився паталогічним боягузом. Сімонов в оповіданні дає на це таке пояснення: „Бабуров не був фізичним боягузом. Під час громадянської війни він брав участь в боях і навіть був нагороджений зброєю, але в тридцять сьомому році його, військового коменданта Керчі, раптом прийшли і заарештували. Це була та сама хвиля арештів тридцять сьомого року, яка тепер, в дні війни, багатьом вільно чи невільно приходила на пам'ять... Коли Бабурова заарештували і почали вимагати, щоб він признався у співучасті в якійсь страхітливій змові, про яку він не мав ніякого уявлення, то він раз на все життя перелякався... І коли після двох років в'язниці його випустили, сказавши, що він ні в чому не винен, то він, рослий і ще здоровий з вигляду чоловік, вийшов звідти людиною, хворою на найстрашнішу з усіх людських хвороб — він боявся своїх власних вчинків".

Л. Лиман

ПРОСИВІНЬ В ВОЛОССІ..

Просивінь в волоссі...
На квітках і стернях
Срібне павутиння праосінь снує.
Спогади про літо
плетивом химерним
В'яжуть серце в ниття
порване своє.

Вся в коралях ягід,
в листяних червінцях
Йдеш зі мною поруч
гомоном пісень
Трунком виноградним
повнить нам по вінця
Келихи прозорі вересневий день.

Випиймо ж за стиглість,
за щедротну осінь,
Злиймося, кружляймо
в щасному танку,
В далеч неозору,
у кришталеву просинь
Рвімося снувати
прагнень нить тремку!

Завтра ж пронесеться
жовтень зсохлим листом
Вдарить грудень згодом
холодами гроз,
Засне нам очі інеєм іскристим,
Заморозить серце кригою —
мороз.

ЮР. ЛОП'ЯНЕЦЬКИЙ

ЗАВМИРАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ У ЗДА

Ліквідація польського щоденника в Боффало „Дзєннік для вшистків", після проголошення банкрутства його видавництвом, відбилась широким відгомоном у польських еміграційних колах і стала приводом для численних коментарів про завмирання польської преси, про поступовий занепад польського друкованого слова у ЗДА.

Низку статтей, присвячених проблемі цього занепаду, надрукував відомий польський журналіст і фейлетоніст нюйоркського щоденника „Нови Сьвят" у числах цього часопису, починаючи з 13 серпня ц. р.

„Дзєннік для вшистків" був одним із найстарших польських щоденників у З'єдинених Державах Америки і виходив у Боффало, одному з найсильніших і найчисленніших польських осередків, прозиваному інколи „Боффальополь", де поляки мають широкі політичні впливи та зв'язки, де існують багаті польські організації й підприємства. Причин ліквідації цього часопису в такому сильному польському середовищі дошукується Йоллес не у фінансових труднощах видавництва, але передусім у моральних чинниках. На його думку, щоденник такої чи іншої національної групи у ЗДА — це не фінансове підприємство, чи пак „бизнес", це не тільки газета у звичайному розумінні цього слова, така, як „Дейлі Нюс" чи „Ню Йорк Таймс", але у першу чергу важливий моральний фактор у громадському житті даної національної спільноти.

За словами Йоллеса, „часопис мусить мати душу і серце, і мозок, і моральну відповідальність, щоб могти бути справжнім часописом і виконувати як слід свої завдання". Тому Йоллес вважає, що причинами упадку „Дзєнніка для вшистків" був факт видавання його не-польськими бизнесменами („людьми, які не знали ні польської мови, ні польської душі"), трактування газети, як виключно бизнесового підприємства і нарешті досить непристойні методи в реклямуванні цього часопису та в добуванні для нього оголошень і читачів. На думку Йоллеса, „смерть" газети „Дзєннік для вшистків" не сталася в дні 9 серпня ц. р., після проголошення банкрутства, але часопис почав „завмирати" вже на протязі кільканадцяти останніх років.

Далі Йоллес подає цікаві інформації про поступовий занепад польських щоденників у ЗДА і про фінансову ситуацію тих щоденних газет, що вдержалися і мають можливість виходити.

За його пам'яти на протязі не цілих 40 років — перестали виходити такі польські щоденники (десятки тижневиків Йоллес не згадує): „Дзєннік З'єдноченя", „Дзєннік Чікаґовскі", Дзєннік Звйонзкови" (всі в Шикаго, видавані й підтримувані фінансово тамошніми великими і численними польськими організаціями), „Новіни Польскє" (в Милвокі, видавані на субсидії ворожих польській справі чинників), „Ґурнік", „Віці", Кур'єр Народови" (видаваний у Ню Йорку власником пекарні Емілем Б р и к ч и н с ь к им), „Дзєннік Народови" (Шикаго), „Дзєннік Людови" (орган польських соціялістів у Шикаґо), „Телеґрам Цодзєнни", „Рекорд Цодзєнни" (Дітройт), „Монітор" (Клівленд), „Дзєннік Новойорскі" (в Джерзі Ситі), видаваний Вацлавом Гонсьоровським і фінансований т о р г о в е л ь н о-морською компанією „Поліш Навіґейшен".

Виходили всі ці часописи протягом довшого чи коротшого часу і, звичайно, як кінчалися джерела субсидій, завмирали. На базі приватних фондів виходили початково й такі існуючі досі польські щоденники, як нюйоркський „Нови Сьвят" (його видавець Венгржинек „черпав" фонди на видавання газети із заснованого ним торговельного п і д п р и є м с т в а „Амполь"), „Дзєннік Польскі" в Дітройті (видаваний Францішком Я н у ш евським, що заробляв гроші на видавання газети продажем шинки і продукцією пива) і „Кур'єр Цодзєнни" (в Бостоні, що його видавав за свої гроші польський банкір Гілярій Хмєлінський).

Свої міркування на тему досить раптового занепаду польської преси у ЗДА, написані з приводу упадку б о ф ф а лівського „Дзєнніка для вшистків", закінчує Йоллес биттям на сполох, стверджуючи, що польський „стан посідання" у ЗДА помітно звужується, і що немає ніяких виглядів на покращання ситуації, не зважаючи на те, що польська імміграція у ЗДА цифрово зросла і що вона декларує себе ще завжди дуже патріотичною і любить виступати в тих чи інших маніфестаціях.

Алярм, піднесений Йоллесом, оправданий і його тривога обґрунтована. Вже кілька років тому проведена статистика іншомовної преси у ЗДА виявила повільний, але послідовний, спадок пресової продукції деяких національних груп. Перше місце в цьому процесі займають німці, численна преса яких з кількадесятьох щоденників упала до кількох, далі йдуть, здається, поляки, потім росіяни і т. д. Поважні фінансові труднощі мають також українські видавництва і треба багато зусиль з їхнього боку, як і зрозуміння та жертвенности збоку громадянства, щоб їх вдержати та далі розвивати.

Ярослав Курдидик

ТІТО — ПРИЯТЕЛЬ, ХИТРУН ЧИ ЗРАДНИК?...

Остання несподівана поїздка Тіта на зустріч з Хрущовим у Румунії насторожила американську публічну опінію. Всі вістки та відгуки на цю тему, від найповажніших журналів і до звичайних часописних коментаторів, можна було б звести до спільного знаменника: всі вони намагаються відповісти на питання, за кого слід уважати теперішнього юґославського диктатора, Иосифа Броза-Тіта, за американського приятеля, хитруна чи за зрадника? В основному ці голоси звучать приблизно так: Чи добре й правильно поступаємо, що даємо Тітові постійну допомогу і віримо в його чесність, до якої можна мати більше, як самі тільки застереження? Чи відтягнула його наша допомога від впливів Кремлю, до якого йому завжди ближча дорога, як до Вашингтону? Чи остання його подорож до Москви і теперішня до Румунії не вказують на те, що він — „дволичник" і не веде аж такої незалежної політики, як цього сподівалися у Вашингтоні? Чи не мав рації сен. Новленд, заявивши недавно, що він є завжди проти того, щоб податки, які сплачують американські громадяни, йшли на допомогу й закріплювання політичної та економічної системи комунізму за залізною завісою?

Про балканського диктатора Тіта можна було б сказати, що в нього може більше сприту й хитрости, як політичного знання і розуму. Але треба признати, що він таки збагнув, що люди Заходу напрочуд балакучі і розбалакавшись, забувають, наскільки щиро треба їм говорити і поступати у відношенні таких людей, як він сам. З Тіта виявився не абиякий політичний линвоскок, що, хоч одною ногою стоїть у Кремлі, але не припиняє примирливих балачок із Заходом, стараючись заворожити його гарними словами і беручи від нього все, що лише вдасться. Він зорієнтувався, що на Заході серед політиків і дипломатів покутує ще від бісмарківських часів засада: що коли про щось довго й багато говорити, то завжди можна чогось добитися, не викочуючи гармат з воєнних арсеналів.

Чи ця формула підходить і в добу диктаторів та політичних кар'єристів, яких винесло на поверхню політичного життя припадковість чи коньюнктура — це питання потребує окремого розгляду. Треба погодитися з деякими чільними американськими коментаторами, що для характеристики Тіта важко підшукати відповідник в історії, але для того, щоб він себе повнотою виявив, не прийдеться, мабуть, дуже довго чекати.

Тіто розірвав на деякий час зв'язки з Москвою, виходячи з того простого розрахунку, що звідтіля йому нічого особливого не можна очікувати, а натомість треба віддати все. Зате із Заходом був чистий „бизнес". Для прикладу варто згадати тільки три держави: Німеччину, від якої він отримав 300-мільйонову безвідсоткову позику на 99 років; Англію, яка передала Тітові зброї на 45 мільйонів долярів, і ЗДА, що, починаючи від 1950 року, передали Юґославії зброї та різних сирівців на 650 мільйонів долярів; коли додати до цього ще зброю та сирівці для продукції воєнного виряду на 240 мільйонів долярів, що їх ЗДА мають переслати Юґославії протягом найближчих 18 місяців, то виходить, що сама тільки Америка дасть Тітові допомоги на загальну суму 890 мільйонів долярів.

І ось якраз згадана вище цифра стала притокою до того, що, після останньої поїздки Тіта до Румунії, розпочалася пресова баталія за перевірку становища ЗДА у дотеперішній допомозі закордонові, а в першу чергу — Юґославії. Противники допомоги твердять, що, не зважаючи на одержувані Юґославією многомільйонові суми, вона й надалі залишається замаскованою пупількою Москви, і висловлюють побоювання, що у відповідний момент всю ту допомогу може обернути проти Заходу.

Від початку травня передано Юґославії ще 35 турбоджетів Ф-86, і тепер вона разом з турбоджетами, одержаними від Англії, має їх уже 175 штук. До речі, літаки, передані Юґославії Англією, були виконані з фондів, що їх призначили ЗДА на розбудову летунства НАТО. Однак, щоб унезалежнитися до деякої міри від Заходу, хитрун Тіто скористав також дуже радо з допомоги СССР, прийнявши від нього також чимало літаків, при чому, щоб не зражувати собі Заходу, який міг би зробити закиди, що він занадто пов'язує себе з Москвою, Тіто погодився прийняти з СССР тільки транспортові літаки. Деякі з цих літаків, перемальовані на інший колір, обслуговують тепер внутрішню комунікацію в Юґославії, заступивши літаки американської продукції.

Крім згаданих вже бойових літаків, ЗДА погодилися передати Юґославії ще 125 штук, по 15 штук місячно. Невідомо ще, на який речінець мала б розтягнутися ця достава.

Треба дивуватися, що після прикрого досвіду з усякого роду коекзистенціями, байдуже з самим СССР чи його поплентачами, у ЗДА є ще чимало людей, які вважають, що Юґославія веде свою „окрему і незалежну політику", і що Тіто — це собі такий „ґуд бой", як був колись „олд Джо Сталін"...

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

Інформаційні наради в справі Світового Конгресу

Чи не найважливішою останньою подією з українського життя в цій українській столиці Західньої Европи було те, що з початком цього місяця провідні українські діячі знову зійшлися за одним столом і спільно обговорювали справу світового конгресу вільних українців, про який вже були згадки і в „Свободі". Цим разом з ініціятиви ВО УНРади тут відбулася міжпартійна нарада присвячена цій справі. Участь взяли представники всіх партій, що входять до Української Національної Ради і представники всіх опозиційних партій, як ОУН, ЗЧ ОУН та ОУНз.

Наради відбувалися назагал в дружній, діловій атмосфері. До договорення на основі ініціятиви ВО УНР не дійшло, але це і не було метою нарад. ВО УНР представив свій плян і потребу такого конґресу, а представники опозиційних партій висловили свої зауваження і певні застереження та застерегли собі час для ознайомлення з висловленою пропозицією.

Засідання і рішення Паризького Бльоку

Коротко про П а р и з ь к и й Бльок: Заснований він з ініціятиви ВО УНР в 1953 році і перші основні засідання відбувалися в Парижі і тому назва Паризький Бльок. Пізніше цю назву уточнено, як Ліґа Визволення Народів Совєтського Союзу. Метою бльоку було зорганізувати державні центри всіх не-російських народів СССР і спільними силами боротися за самостійницько-державні права цих народів. Спільними силами свого часу вдалося усунути промосковський КЦАБ (Координаційний Центр Антибольшевиків), який був певною небезпекою, намагаючись втягнути в свої ряди неросійські народи на політичній плятформі „непередрішенства". Сьогодні входять в Паризький Бльок представники 10-ти екзильних державних центрів таких народів: Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Ідель-Урал, Козакія, Кримські татари, Північний Кавказ, Туркестан і Україна. Головою Бльоку є Президент Білоруської Народної Республіки в екзилі д-р

(Закінчення на стор. 3-ій)

Дмитро Галичин

ДВА РОКИ ПРАЦІ УККА

ЗВІТ НА РІЧНИХ ЗБОРАХ КРАЙОВОЇ РАДИ УККА 1-2 ЧЕРВНЯ 1957 р.

(6)

Закінчуючи огляд наших зовнішніх політичних акцій, мусимо — для характеристики нашої спільноти в З'єдинених Державах Америки — підкреслити два моменти:

У розгорнення, підсилення, проведення й успіх деяких важливих акцій були включені наші Відділи, центральні й місцеві організації, як також окремі громадяни — духовні й світські особи.

Більшість цих важливих акцій була пов'язана з поважними фінансовими витратами. Фінансові засоби, що вможливили нам проведення цих акцій, дав Українському Конґресовому Комітетові Америки Український Народний Фонд, отримавши їх — шляхом національного датку чи пожертв — від свідомих українських громадян.

За цю активність у політичній діяльності й за цю жертвенність на придбання засобів для її проведення, висловлюємо признання й подяку всім тим нашим громадянам, що виявили ділом глибоке розуміння громадської повинности й завдань української спільноти поза межами Рідного Краю та ролі й обов'язку Українського Конґресового Комітету Америки.

2. ВНУТРІШНІ

Наші внутрішні українські акції були двоякого характеру: безпосередні, викликані чи запляновані для потреб і справ української спільноти в З'єдинених Державах Америки та безпосередні чи посередні для потреб і справ українських спільнот поза межами Рідної Землі.

Значення одних і других — засадниче: працею й організованістю нашої спільноти в З'єдинених Державах Америки ми творили нашу внутрішню силу. Вона творила нам базу й давала нам змогу виступати назовні й проводити пляново й організовано наші зовнішні акції. Давала нам леґітимацію виступати в імені і для справи укрїнського народу.

Знозу ж нашими акціями для потреб і справ інших спільнот нашого розселення поза межами Рідної Землі ми проводили процес координування всіх наших дій у спільній усім нам праці допомогти нашому народові в його боротьбі за повне визволення.

Проводячи систематично в Централі й Відділах нашу організаційну, розбудовуючу й скріплюючу працю, ми проводили одночасно відповідні акції другого, ширшого характеру.

МИ І КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Друга — поза межами Рідної Землі велика кількістю й сильна організованістю українська спільнота — це українці в Канаді громадсько й політично зорганізовані й об'єднані в КУКанади, що на тамошньому терені як репрезентант організованого українства Канади, сповняє подібну ролю й має подібні завдання та мету, що Український Конґресовий Комітет Америки.

Зрозуміло, що ці дві українські спільноти й представництва цих двох спільнот повинні — маючи подібні завдання — координувати свою діяльність для користи справи українського народу.

Ще безпосередньо перед Шостим Конґресом Американських Українців відбулися в Ню Йорку спільні наради представників сусідніх країн, що мають також спільні свої інтереси.

На цих нарадах обмірковано важливі, актуальні справи і присвячено багато уваги справі існування й діяння Пан-Американської Української Конференції.

Для остаточного вирішення справ та для узгіднення поглядів на окремі проблеми українського внутрішнього життя ухвалено відбути

ЗУСТРІЧ В ТОРОНТІ,

Вона відбулася у вересні 1955 р. Наради представників Українського Конґресового Комітету Америки з проводом Комітету Українців Канади тривали три дні.

На цих нарадах устійнено напрямні праці Пан-Американської Української Конференції.

Вже назва її вказує на її характер: вона є символічним репрезентантом громадських проводів українських спільнот в окремих країнах Північної й Південної Америки. Поскільки ж — силою умовин — діє вона засобами, що їх дає, чи повинна давати в першу чергу українська спільнота З'єдинених Держав і Канади, громадські представництва цих двох спільнот, найбільш чисельних, встановлюють — в порозумінні із проводами спільнот інших країн — напрямні праці Пан-Американської Української Конференції.

Як відомо, Секретаріят і Головне Бюро ПАУК існують і діють у Ню Йорку, при Українському Конґресовому Комітеті Америки, виключно засобами Українського Конґресового Комітету. За ці два роки Секретаріят Конференції виконав поважну працю, зокрема на терені Об'єднаних Націй та в ділянці поширювання матеріялів і видань про Україну й український нарід у всіх країнах на всіх континентах. Розуміється, ми маємо на увазі країни вільного світу.

ПАУК востаннє складався з наступних крайових організацій: УККА, Комітет Українців Канади, Центральна Репрезентація Українців Арґентини, Український Комітет Бразилії, Об'єднання Українців Венесуелі, Українська Централя Республіки Параґвай.

На чолі ПАУК стоїть Секретаріят, членами якого є: о. Василь Кушнір (Канада), голова; Дмитро Галичин (ЗДА), екзекутивний віце-президент; Антін Батюк (ЗДА), скарбник; Степан Ярема (ЗДА), правний дорадник; М. Пізнак (ЗДА), ген. секретар; І. Г. Сирник, асист. секретар; члени Екзекутиви: В. Косар (Канада), І. Білинський (ЗДА), Є. Онацький (Арґ.), С. Кобилянський (Бразилія), В. Васюк (Венесуеля), Е. Падучак (Параґвай); адміністративним директором ПАУК є д-р В. Шандор, який, поза своєю працею, бере активну участь в працях Підкомісії для розгляду матеріялів у справах дискримінації.

Остап Багрій

БОЖЕВІЛЬНИЙ З АПАКУАНИ

Українському Пластові в його 45-ліття присвята

Головний лікар згорнув папери і поважним тоном промовив:

— Як бачите, мої панове, — справа серйозна. Радіо і преса зчинили великий галас і, якщо нам не вдасться повернути Фернандеза назад у лікарню, немає сумніву, що і вас і мене проженуть з праці. Оце вже третій випадок за останні два місяці, що хворі в дивний спосіб зникають із нашої божевільні. Але з Фернандезом справа особливо поважна. Він небезпечний і має за собою вже два душогубства в стані божевілля. Публічна опінія глибоко занепокоєна. Лісовий сторож бачив Фернандеза сьогодні ранком в лісі на південь від Апакуани. Якщо ми не перехопимо його по цей бік великого прорубу, він може накоїти багато лиха в густо заселеній долині Паракати. Поліція стереже доріг, але ми знаємо з досвіду, що Фернадеза можна перехопити лише в лісі, де він, як дома. Вантажний віз довезе вас сьогодні вечором до прорубу. Я бажаю вам успіху, панове!

***

Було парна підтропічна ніч. Я сидів на пні поваленого бурею дерева на краю старого лісу, насторожено надслухуючи за звуками людини, що мала б прокрадатися близьким прорубом. Однак година за годиною пропливали, а ліс гомонів тільки голосами нічних хижаків.

Моя настороженість поволі охляла і думки роєм стали пропливати в моїй голові. Майнуло радісне дитинство в рідному селі, велика війна, рідне військо, яке магнетом потягло й мене, хлопчака, зі собою. Роки борні, змагань, — а потім табори за дротами і безпросвітність майбутнього на чужій землі. А далі — одчайдушний змаг за чин, за подвиг, за успіх — пригодницька подорож в Південну Америку добувати багатство, щастя і славу. І от, по більш як двох десятках років, з усіх цих молодечих мрій залишилася сивиною припорошена голова, пропасницею надірване здоров'я, мізерний кут у чужій хаті і — праця доглядача в божевільні.

Та однак не це напівзлиденне життя дошкулювало мені найбільше. Коли проминали роки, а з ними молодість, — туга за рідним почала відзиватися чимраз голосніше. Чуже оточення, чужий світ, брак рідного слова давили душу і я, мов земля, спрагнена дощу, ловив і вишукував кожну найдрібнішу вістку про рідну землю, про її долю, про земляків.

Радісною надією забилося серце на вістку про нову воєнну хуртовину на рідних землях, з якої — можливо — Україна вийде вільною. Та й це скоро проминуло, а скупі вістки у чужій пресі ясно говорили про тріюмф диявола в східній Европі. Безпросвітність майбутнього не давала жити і я лічив проминаючий час, як в'язень лічить роки своєї кари.

***

Раптом я стрепенувся і задеревів. Те, що вирвало мене з глибокої задуми, це не був шорох людини, що прокрадається серед лісу. Ні, це було щось значно гірше. Довгі роки праці в божевільні нашарпали мої нерви і я насильно проганяв від себе думку про те, що й мене може стрінути доля одного з доглядачів, який по роках праці сам тепер доживав свого віку в цій же божевільні — по другій стороні решітки. Мій страх прибирав на силі, відколи я запримітив у себе дивні, а проте виразні слухові галюцинації. Пірнувши глибоко в задуму, душею будучи далеко в рідних сторонах, я часом починав чути звуки рідної пісні — то одної, то другої, залежно від мого настрою, наче б їх співав хтось впоблизу. У великій тривозі я затуляв обома долонями свої вуха, а мелодія звучала далі, бо ж ясно, вона родилася не назовні, а тільки в моїй душі.

І от тепер, серед ночі тропічного пралісу, я знову почув ці звуки. Машинально як завжди, я затулив вуха долонями — й задеревів черговий раз: мелодія втихла. Я відкрив вуха й увесь перемінився в слух. Слабо, але зовсім виразно неслися звуки пісні, яку я особливо любив і яку часто співав у хвилинах відчаю:

„Я сьогодні щось дуже сумую,
Про козацьку я долю згадав . . ."

Я чув виразно спів цієї пісні і легкі звуки якогось струнного інструменту. Кількакратно я закривав і відкривав свої вуха, і за кожним разом мелодія то втихала, то оживала. Абсурдність цієї пісні, співаної вночі серед бразилійського пралісу, була така очевидна, що я з великою напругою усієї моєї волі почав думати про щось інше, про моє безпосереднє завдання, про Фернандеза, що ось, може, прокрадається мимо мене.

Однак пісня таки не втихла і на крилах легенько подуву я зловив виразно декілька слів із неї. Я зірвався з місця і — глянувши в сторону, звідкіля пісня неслася — побачив маленьке світло. Не зводячи зору з цього світляного пункту, я рушив поволі, обережно, в його сторону, глибоко переконаний, що за хвилину-дві і це світло і пісня зникнуть, а я або пропаду десь в нетрях, або збожеволію дорешти. Та світло не зникало, а підійшовши до нього ближче, я почув вже зовсім таки виразно останній акорд:

„Ти воскреснеш, моя Україно,
В своїй славі і в своїй красі!"

Мов ранений звір, кинувся я навмання в сторону світла й пісні. Терня ранило моє обличчя і рвало на шматки мій одяг. Десь згубився мій капелюх. Я падав у заглибленнях, вставав і біг далі, поки не ввірвався на лісову галяву, серед якої горів вогонь. Переводячи дух, я зупинився на краю і непритомним зором водив довкруги.

Біля вогню громада хлопчаків збилася в гурт, очевидячки перелякана моєю несподіваною появою серед галасу, що його могло б зчинити стадо сполоханих слонів. Мій жалюгідний вигляд і напівпритомний погляд напевно додавали їм ще більшого жаху. Один із хлопців, на вигляд дещо старший від інших, підійшов до мене і лагідно спитав:

— Чого вам треба, добрий чоловіче?

Звук чистої еспанської мови з уст цього юнака облив мене наче відром холодної води. Від несподіванки й розчарування я отетерів дорешти й не відповідав нічого, лиш переводив зір з юнака на його ґітару, то знову на решту хлопців. Значить, думав я, — все таки галюцинація. Ніякої української пісні тут бути не могло, це співала моя нещасна душа, моя невимовна туга. І я мовчав, не знаючи, чим виправдати перед юнаками свою поведінку.

— Богдане, не підходь! — скрикнув раптом один із юнаків біля вогню. — Це певно той божевільний з Апакуани, що про нього розголошували сьогодні в радіо. Бережись, він небезпечний!

Чергова несподіванка з українською мовою відібрала мені голос. Одначе я скоро переборов своє схвилювання і проговорив:

— Ні, юначе, я не божевільний, а якщо збожеволію, то хіба від щастя, що стрінув вас тут і почув рідну пісню.

Що далі ділось там біля вогню посеред лісової поляни, лиш невиразними образами залишилося у моїй голові. Я пам'ятаю тільки, що я доторкав рукою кожного юнака зокрема і від кожного з них намагався видобути кілька українських слів на потвердження, що це все жива дійсність, а не сон. І пам'ятаю ще, що безконечну кількість разів слухав я свою улюблену пісню, яку співав для мене при ґітарі цей юнак, що перший був до мене відозвався. І за кожним разом, коли лунали звуки кінцевого акорду: „Ти воскреснеш, моя Україно . . .", я ридав голосно, мов мала дитина, бо бачив, що ці слова мусять стати дійсністю, якщо їх так впевнено співають нові українські покоління — навіть серед бразилійських пралісів.

***

З того часу моє життя змінилося. Я покинув працю у божевільні, став жити в більшому місті серед великої громади нових українських переселенців, і духово ожив. Ті найближчі моєму серцю залишилися оці юнаки з голими колінами, що їх я зустрів був біля вогню в пралісі. Мов пес, ходжу їх слідами, коли вони йдуть у мандри, сиджу при їхніх пластунських ватрах і душа моя росте вірою в наше завтра.

Вони вже звикли до мене. З широко розкритими очима слухають оповідань про мої воєнні пригоди з великих часів Української Весни. А я вдячний за саму їх молодість, за віру їхню, таку в них очевидну й самозрозумілу, як сонце на небі, і з ними молодію і кріпну вірою також і я, — „божевільний з Апакуани".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Йонкерс, Н. Й.

Лемки зголошують претенсії за своє майно в Польщі

Згідно з умовою між ЗДА й Польщею з липня ц. р., Америка, даючи Польщі господарську допомогу у висоті 90 мільйонів долярів, зобов'язала варшавський режим почати переговори про зворот, чи вірніше про відшкодування за майно американських громадян, яке польська комуністична влада націоналізувала.

В Америці проживає багато українців, які походять з тих українських теренів, що після другої світової війни ввійшли в склад комуністичної Польщі. Крім земель Холмщини, Підляшшя, Ярославщини й Перемищини, під Польщею залишилася також ціла Лемківщина, з якої дуже багато наших людей висміґрувало до Америки, залишаючи там свої, нераз навіть дуже великі господарства. Виселивши з тих земель в 1947 році українське населення, варшавський режим всі по-українські господарства спершу націоналізував, тобто проголосив власністю держави, а пізніше передав їх на власність польським колоністам-осадникам. Між тими українськими господарствами, які польський уряд у такий рабунковий спосіб відобрав від українців, було багато й таких господарств, що належали тим нашим людям, які еміґрували до Америки й стали американськими громадянами.

Управа Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерс постановила прийти з допомогою лемкам в Йонкерс і околиці, серед яких багато має свої господарства в Польщі, в справі відшкодування. В тій цілі Управа Відділу скликала в суботу 10-го серпня, в залі навонабутого Народного дому при Непперган евеню, збори тих лемків, які мають майно в Польщі, щоб їх поінформувати, що і як треба робити, щоб одержати за це майно відшкодування. Скликаючи ці збори, Управа Відділу не обмежилася тільки до своїх членів, вона запросила також і не-членів, а навіть тих „твердих" лемків, які гуртуються в москвофільській організації.

Збори, на які явилося коло 50 заінтересованих, відкрив голова Відділу Іван Сивик, який привітав приявних членів Відділу й гостей та коротко пояснив програму й ціль сходин. Секретар Відділу, Юрій Ковальчик, відчитав протокол з основуючих зборів Відділу, які відбулися 30 червня ц. р.

Інформативну доповідь про можливості одержання відшкодування за свої господарства, які наші люди залишили в Польщі, виголосив Ст. Женецький. Він пояснив присутнім, що у Вашингтоні створено спеціяльну урядову комісію, яка займається справою відшкодування для американських громадян за їхнє націоналізоване майно в Польщі. Ця комісія надрукувала й розсилає заінтересованим відповідні форми-аплікації, які треба виповнити і щойно на підставі тих виповнених аплікацій американський уряд буде домагатися відшкодувань за втрачене майно своїх громадян. Управа Відділу замовила у згаданій комісії у Вашингтоні ці форми-аплікації, які й одержала в більшій кількості. Ці аплікації роздано між тих приявних на зборах, що мають майно в Польщі з відповідними поясненнями, як їх виповняти й куди висилати. Для тих заінтересованих, яким не стало форм-аплікацій, Управа Відділу написала по нові аплікації до Вашингтону.

Після доповіді й роздання аплікацій вив'язалась довга й речева дискусія. Майже всі приявні, що мають майно в Польщі, забирали слово в дискусії, ставляючи запитання, основніше інформувалися щодо своїх посілостей в краю та можливостей одержання відшкодування за них.

В дискусії також обговорювано організаційні справи Відділу. Зокрема треба відзначити, що приявні члени й прихильники „Лемко-Союзу" дуже прихильно віднеслися до акції в справі відшкодування, і взагалі, до діяльности новооснованого Відділу Організації Оборони Лемківщини. Найкращим і дуже відрадним доказом їхнього ставлення до Відділу було те, що всі приявні члени і прихильники „Лемко-Союзу" вписалися в члени Відділу.

Після закриття зборів ще довго велися розмови між присутніми щодо дальшої діяльности Відділу. Зокрема дуже цікаві й заохочуючі думки, на тему майбутньої співпраці між Організацією Оборони Лемківщини й „Лемко-Союзом", висказували приявні на зборах „тверді" лемки. З їхніх голосів вичувалося, що вони підуть з нами, якщо побачать, що в нас робиться конкретна робота, корисна для всіх лемків тут і в краю.

Н. Н.

КАРТИНА ГНІЗДОВСЬКОГО У ФРАНЦУЗЬКОМУ ФІЛЬМІ

У ґалерії Ремон Дюнкан, 31 рю де Сен (метро Одеон), відкрито виставку картин під кличем „Париж малює й співає", яка триватиме цілих два місяці: липень і серпень. Для українців цікава вона тим, що там знаходиться теж одна-одинока картина нашого майстра Якова Гніздовського. Та ще цікавіше буде довідатися нашим читачам, що саме картину Гніздовського сфільмував для свого майбутнього фільму французький режисер *Ноель-Ноель*. Картина зображує метро „Монпарнас", а саме частину тунелю з закрутом і світлами в темній челюсті, обрамлену стіною білих кахель. Своєю філософічною глибиною зробила вона мабуть велике враження на Ноель-Ноеля.

ВИСТАВКА ЗОІ ЛІСОВСЬКОЇ В МЮНХЕНІ

Молода українська малярка Зоя Лісовська, дочка відомого графіка Роберта Лісовського виступила з першою своєю самостійною виставкою образів в ґалерії Вольфґанг Ґурлітт в Мюнхені. Виставка тривала від 4-го до 29-го липня цього року.

Зоя Лісовська родилася в 1927 році у Львові. По закінченні студій в Дрездені і в Відні вступає до „Політехнік Скул оф Арт" в Лондоні в 1947 році і закінчує її дипломом на графічному відділі професора Тресілліяна в 1951. В 1952 їде до Італії і стає студенткою Академії Мистецтва в Римі в майстеркляссі професора Роберто Меллі. В міжчасі бере участь в багатьох виставках в Лондоні і в Римі. В 1955 році була вирізнена на всеакадемічній виставці в Барі. Під час своїх студій в Римі була ілюстраторкою італійського театрального місячника „Сценаріє".

Українській публіці Зоя Лісовська відома своїми оригінальними, стилізованими різдвяними картками.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

На мовні теми.

У часописі „Українське Життя" (ч. 21 з 10 серпня ц. р.), що виходить у Шікаґо, прочитав я в статті п. В. Колящука „На теми мови" ряд зауваг щодо непоправности мови наших газет, зокрема „Свободи". Автор статті навів кілька прикладів не раз вже осуджуваного в інших статтях на мовні теми уживання деяких слів, як „попис — пописування", „завод" (в знач. фабрика чи виробня), „опрокидувати" (спростовувати заперечувати) та ін.

Я — постійний читач „Свободи" і інші українські газети читаю зрідка, а з „Українським Життям" запізнався вперше, прочитавши згадану статтю п. Колящука. При тій нагоді вирішив познайомитися з мовою газети „Українське Життя", редакція якої так пильнує чистоти й поправности мови в інших часописах. І — мушу сказати — по тій спробі зробилося мені сумно.

Ось деякі приклади „поправности" мови „Українського Життя" в числі 21-ому — тому самому, де вміщена стаття п. В Колящука:

Правописні прогріхи: кійоск (замість кіоск), медведик (ведмедик), що хвилини (щохвилини), які небудь (якінебудь), річевий (речевий), шкло (скло) відзеркалювати (віддзеркалювати), реванж (реванш), на загал (назагал), фортеп'яно (фортепіяно), повіні (повені), виїжають (виїжджають) та ін.

Москалізми: начинатися (починатися), в тому змислі (в тому сенсі, значенні), обеспечення (забезпечення), розкопки (розкопи, розкопини), прибіжище (притулок, захист), учебний заклад (навчальний, шкільний заклад), руководити (керувати), рождати (родити, породжувати), лічення (в знач. лікування), часть (частина), помимо (дармащо, не зважаючи на), другі народи (інші народи), головнокомандуючий (головнокомандувач) та ін.

Польонізми: старший дім (старіший дім), розходиться про що (йде про що, мова про що), зручне потягнення (?), сподієсмось (сподіваємось), кілька хвиль (кілька хвилин). Або таке, для прикладу, химерне речення: „Він невеличкий, бо не цілого півтора центиметра довгий" . . .

Знайшов я в цьому числі часопису чимало мовних дивоглядів, які тяжко розшифрувати. Ось, наприклад: „Усі крамниці пекарні" (?), або: „Безкоштовні зразкові примірники" (може безплатні показові примірники?), „широкорозповсюджений павук" (?) (розповсюджений, значить, всюди поширений, то навіщо ж тоді „широко"?) і ін.

Для ілюстрації „чистоти й поправности", а також мовостилю „Українського Життя" витягну ще з того самого числа пару типових прикладів: „Уміщені в шпиталі, пацієнти забувають мораль (?), ломлять розпорядки та бунтують(?) інших пацієнтів" . . . „Їдь (павука) не шкідлива для ссавців, між ними й для чоловіка" (а для жінки шкідлива?); „ювілей розпочато в п'ятницю . . ." (може відзначення чи святкування ювілею?); А що, наприклад, думає автор отакого речення: „Скільки народів зникло там у порядку звичайного геносиду"? Чи не думає він, що є ще й надзвичайний геносид?

Свого листа хочу закінчити не зовсім грамотною цитатою з статті „На теми мови": „Якщо хочемо пильнувати за чистотою мови" . . . і т. д. По-українськи пильнують не за кимсь чи за чимсь, а когось-чогось. Отже, в своїй повчальній статті повинен був автор написати: „Якщо хочемо пильнувати чистоти мови . . ."

І на кінець з тої ж самої статті зацитую ще повчальні слова п. В. Колящука: „Треба дивуватись, що автори й мовні редактори не знають таких елементарних речей . . ."

Бував учитель школи-семилітки

О. Кандзюбенко

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Абрамчик, його заступником представник Північних Кавказців Кантімір, а речником Бльоку — Микола Лівицький, голова ВО УНРади.

На чергову конференцію в Мюнхені прибули представники цих народів, зглядно їхніх центрів з Західньої Німеччини, Франції, Єгипту і Туреччини. На протязі 10-ти днів обговорювано справи, пов'язані з визвольною боротьбою цих країн проти московсько-большевицького колоніялізму. Винесено резолюції, в яких Бльок солідаризується з антимосковськими повстаннями в Познані і передусім в Мадярщині. Протестується проти колоніяльної політики Москви в неросійських республіках і взагалі вказується на небезпеку большевицького імперіялізму. Крім того представники Паризького Бльоку прийняли цілий ряд постанов щодо практичної політики і у справі співпраці з Американським Комітетом для Визволення. По закінченні довгих нарад відбулася окрема пресова конференція, в якій речником Бльоку виступав голова ВО УНР і про що передавало німецьке баварське радіо.

„Український Самостійник" — місячником

Відома і цікава газета „Український Самостійник" перестав виходити як тижневик і буде появлятися тільки як місячник та буде мати інші завдання. Редакція майбутнього місячника, яким має стати ця газета, перенеслася до приміщення двотижневика „Сучасна Україна".

Ось так літній огірковий сезон виявився в українському Мюнхені. Із меншими силами, але більшою вірою в потребу активізації українського життя, праця в українській европейській „столиці" не завмерла.

Юрій Таркович

Сіра людина . . .

На краю села Скородне, сяніцького повіту, в Західній Україні жила вбога родина Гільчанських — двоє старенких немічних батьків і їхній син Іван. Через віддаль і вбогість родини син їх Іван не ходив до школи, і тому лишився зовсім неписьменним.

Вибухла друга світова війна і наші землі опинилися під новою займанщиною. Нічого доброго не принесла ця війна поневоленій Україні, а тим самим і родині Гільчанських. Настав час набору на примусові роботи до Німеччини і польська поліція на службі нового окупанта України старалась висилати на ці роботи здебільша українську людність. Не оминула ця гірка доля і Гільчанських бо не зважаючи на те, що Іван був слабосильний, а батьки його зовсім залежні від одинокого сина — забрали його і вислали до Німеччини.

І так старенькі батьки залишились без жодної опіки, а син Іван Гільчанський опинився на праці у німецьких хліборобів в Австрії. А що не знав ні словечка німецької мови, не визнавався на їхніх грошах — мусів працювати понад свої сили і майже безплатно. Кидали ним з одного місця на друге. Згодом опинився Іван в німецькім селі близько міста Грацу. На той час в Грацу було багато українських скитальців. Неділями, якщо господар не примушував Івана до тяжкої роботи, бо і таке бувало, ходив Іван часто до церкви, де відправляли українські греко-католицькі священики Службу Божу.

Іван Гільчанський почав відвідувати студентський барак, де мешкав і автор цих рядків, що вчив неграмотних скитальців і провадив дошкілля дітей українських скитальців. Гільчанський почав вчитись писати й читати. По кільканадцяти місяцях опанував Іван письмо і міг вже підписуватися на різних урядових актах. Тяжко описати радість і захоплення цієї людини, що вже могла прочитати українську книжку, газету, а також відчувала своєрідну гордість що могла зайти до студентського бараку.

Довелося довго клопотатися, щоби Гільчанському надано право Ді-Пі. Та з часом це все полагоджено і Гілчанський виїхав у 1950 році до Північної Америки, до міста Питсбург, де живе і працює досьогодні. Ця сіра людина при своїй тяжкій праці не забуває про тих нещасних скитальців, яким не вдалося виїхати у вільні заморські землі. В одному із моїх листів до нього на мій запит, кому помагає Іван Гільчанський, він відповів, що висилає допомогу на українських інвалідів які залишилися без ніг і рук і не можуть заробити собі на кусок хліба, а також вислав [illegible] долярів для студента Михайла М.

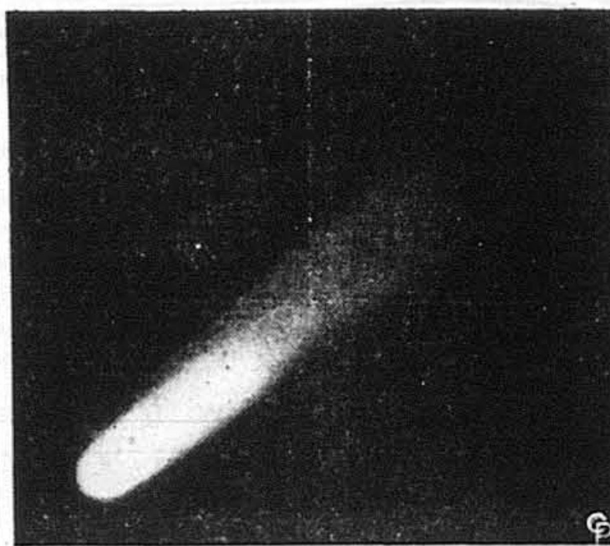
Без жадної спонуки з моєї сторони Іван Гільчанський вислав для української школи в Куритибі кілька шкільних підручників на суму 10 долярів а між ними букваря д-ра Костя Ваґилевича. Бувши колись неграмотним, Іван Гільчанський, висилаючи мені ці книжки, пише: „Нехай учаться діти, бо книга — це скарб найдорожчий у світі. Зрозумів я це на собі".

Здавалося б сіра людина, а скільки в неї любови до свого рідного.

Т. Г.

(Куритиба)

НОВА КОМЕТА НА ОБРІЯХ 1957 РОКУ

Учений співробітник обсерваторії Шикаґівського Університету, проф. Мркос відкрив дня 1-го серпня ц. р. нову велетенську комету, що її названо на його пошану кометою Мркоса. Вона 15 мільйонів миль довга і яких один мільйон миль широка. Під сучасну пору віддалена вона від землі на 100 мільйонів миль і порушається із скорістю 135,000 миль на годину.

Педагоги Канади й Америки радитимуть у Торонто

31 ц. м. відбудеться у Торонто, Онтеріо, друга Педагогічна Конференція тим разом з виключно виховною тематикою.

Організатори поставили собі питання, як створити умови і знайти засоби, що захищували б українські покоління, поширювали серед них національну свідомість і зберігали національні форми побуту в їх нових країнах поселення. Відповідь: родина, церква і школа мають те зробити — давно відома річ і відомо теж, як вони мають поступати, щоб ті речі осягнути, але не зовсім відомо, чому ті осяги далеко недостатні і що треба робити, щоб вони були вдоволяючі.

Саме над цими питаннями радитиме конференція. Минулого року учасники конференції розглядали ідеологічні, організаційні і наук.-методичні справи, цього року всю увагу приложили виховній проблематиці.

На запрошення відгукнулись теж педагоги Америки, що в особах д-ра К. Кисілевського, візитатора Рідних Шкіл в ЗДА, та мґра Б. Романенчука, члена Шкільної Ради УККА, заступали своїх колеґ і допомагали своїми порадами. Маємо відомості, що й цього року будуть теж разом з нами радити чільні педагоги Америки, на яких ми нетерпеливо чекаємо і яких ми сердечно привітаємо.

Упродовж останнього року ми були з ними у постійному контакті і в рідношкільних та виховних справах взаємно порозумівались. Наші питання є в кожному відношенні спільні і методи праці однакові. Тому якнайбільша приявність українських виховників з Америки є не тільки дуже нами побажана, але й необхідна.

Особистих запрошень на нашу конференцію не висилаємо, але оцією дорогою запрошуємо всіх, що матимуть нагоду поїхати і разом з нами промощувати шлях до кращого „завтра" на відтинку виховання молодих поколінь.

Конференція відбудеться в приміщеннях УНО при 297 Коледж вулиці 31 серпня. Початок в год. 9 рано, а закриття конференції передбачене на год. 8-у вечора. У цьому ж самому будинку відбудеться в п'ятницю (30 серпня) в год. 7-ій веч. Осінній Равт Педагогів.

За Управу ОУПК:
Зенон Зелений, голова — Ол. Шанта, секретар

● Кол. през. Гаррі Труман мав минулого тижня автомобільний випадок: його авто зударилося на одній з вулиць його рідного міста Кензас Сіті з автом 48-річної панни Віллі Ме Данн. Поліція ствердила вину по стороні тієї пані. Ніхто не був ранений, але обидва авта ушкоджені.

З Югославії масово втікають до Австрії

Відень. — Австрійський міністер внутрішніх справ д-р Оскар Гельмер рішив звернутися до високого комісара Об'єднаних Націй для справ втікачів в Женеві з офіційним повідомленням, що втеча югослав'янських громадян на територію Австрії прийняла „масовий характер". Офіційно оприлюднено, що коли в червні ц. р. нелегальний перехід кордону з Югославії до Австрії охопив 1,500 осіб, то в липні ця цифра дійшла до 2,600, а в серпні вона досягне імовірно 3,500 осіб. Австрійський уряд рішив звернутися до високого комісаря з закликом, щоб інші европейські та заморські держави погодилися взяти до себе поважне число югославських втікачів з Австрії, бо в противному випадку Австрія щільно замкне свої кордони до Австрії, а з-поміж тих, що їм вдасться втекти, признаватиме політичний азиль лише особам, які докажуть, що вони політично переслідувані. Австрія скаржиться, що Канада, одна з найбільш охочих іміґраційних держав, припинила приймати югославських іміґрантів.

Совєти встановили у Владивостоку станиці керованих ракет

Однаково Японія, як З'єдинені Держави заклали протест проти того проголошення, вважаючи, що це просто окупування частини міжнародних вод. Коли ж проте ЗДА практично не заінтересовані в тих водах і ніколи з них не користають, то для Японії ці води мають величезне господарське і стратегічно-політичне значення: вони надзвичайно багаті на рибу і вони можуть стати найближчою випадною базою для совєтського нападу на Японію. Японці твердять, що Совєти викінчили всі спoруди для керованих ракет 3 червня ц. р. у місцевості Слав'янка, а 11 червня у Краскіно, в обширі Владивостоку.

Токіо. — Японська розвідка дізналась понад усякий сумнів про різні деталі двох совєтських станиць для вистрілювання керованих ракет, встановлених у Владивостоці чи пак в його обширі здовж побережжя над так званою затокою Петра „Великого". Ті самі інформаційні джерела твердять про заснування в амурській затоці бази для далекосхідньої совєтської підводної фльотилі. Воно пояснює тепер, чому Совєти проголосили 20 липня ц. р. заборону в'їзду для всіх чужинецьких кораблів. Совєти заявили тоді, що весь водний простір від гирла ріки Тумен по так зв. Поворотний ріг — це совєтський „внутрішній обшир", широкий на кругло 115 миль.

● В Еспанії найкращим доказом підвищення життьової стопи населення вважається зріст числа мотоциклів і роверів. Проте, в Еспанії з її 28 мільйонами населення 1 мотоцикл або ровер припадає аж на 140 мешканців, тоді як у Франції — на 19 осіб, а в Англії на 27. В Еспанії є найменше автомобілів з усіх країн Західньої Европи: 70,000, в тому числі особові й вантажні. Мотоцикл називають там „автом бідної людини".

Посмертні Згадки

Анна з Алексіївих САВИЦЬКА, членка Т-ва „Дністер", 361-го Відд. УНСоюзу і „Жіночої Помочі" в Ню Йорку, померла, по довшій недузі, 17-го серпня 1957 р., проживши 60 років. Покійна залишила в смутку чоловіка Максима, члена-основника Т-ва „Дністер", доньку Емілію, синів Сема і Данила, внуків Павла і Михайла та брата Михайла. Похорон відбудеться у вівторок, 20-го серпня, о год. 9-ій рано з пох. заведення Петра Яреми до церкви св. Юра при 7-ій вулиці і опісля на цвинтар Кальварію. Покійна походила із села Коцурів, Зах. Україна. — Вічна Їй Пам'ять!

МАРІЯ МАЛАНЧУК, від квітня 1927 р. членка Т-ва „Запорозька Січ", 342 Відділу УНСоюзу в Картерет, Н. Дж., упокоїлася в Бозі, 29-го липня 1957 р. Полишила в смутку доньку Каролину, Катерину і Анну, зятя Петра, сестру Катерину і численну Родину. Похорон відбувся з української православної церкви св. Димитрія на цвинтар Розеґилл у Линдені, Н. Дж. — 2-го серпня 1957. р. — В. Їй П!

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової клішi, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

ТАРЗАН, ч. 3917. Не вдалося.

З дико вибалушеними очима Ольга розпачливо пробувала втекти, але даремно.

За кілька секунд її перехопила прудконога мавполюдина.

Не кажучи ані слова, Тарзан закинув її на плечі і побіг до вартової вежі.